

Östtimor 2012

2012 - 10 års självständighet, 13 år sedan den indonesiska ockupationsmakten fördrogs, 36 år sedan Portugal drog sig tillbaka, 100 år sedan det stora Manufahi-upproret lett av Boaventura mot Portugals kolonialstyre och 500 år sedan portugiserna kom till Timor - två händelser som kan ses som steg på vägen mot en nutida nation, presidentval, parlamentsval och FN minskar sin insats.

2012 ser därför ut att bli ett intressant år för Östtimor. För tredje gången ska en president väljas, för andra gången ett parlament. Det första parlamentet var nämligen den omvandlade konstituerande församlingen. Hittills har valen trots våldsutbrott och attentat mellan dem förlöpt lugnt med respekterade resultat. Förhoppningsvis blir det så även i fortsättningen.

Val

Presidentvalet, som är direkt, kommer att hållas någon gång under mars-april, i två omgångar. Exakt datum har hittills inte tillkännagetts. För första gången kommer National Election Commission (CNE) ha det fulla ansvaret. Technical Assistance for Electoral Administration (STAE) är den myndighet som bistår CNE. FN-missionen i Östtimor, UNMIT, och den internationella stabilitetsstyrkan (ISF) huvudsakligen bestående av australisk militär ska hjälpa den östtimoresiska polisen, PNTL, att upprätthålla lugn och ordning.

Hittills har den f d överbefälhavaren Taur Matan Ruak, som avgick bara för att kunna ställa upp i presidentvalet och efterträtts av sin ställföreträdare, och före detta inrikesministern Rogério Lobato, som dömdes för sina handlingar under våldsutbrottet 2006, förklarat att de kandiderar i presidentvalet. I augusti uppmanade premiärminister Xanana Gusmão justitieminister Lucia Lobato, som kandiderade 2007 men slogs ut i första omgången, att ställa upp och Fretilin planerar att åter låta sin ordförande Francisco Guterres Lu-Olo, som förlorade mot José Ramos-Horta 2007, ställa upp. Denne har hittills bara sagt att han kommer att bestämma i början av 2012, huruvida han ställer upp igen eller inte.

Även om presidentämbetet varken innebär regeringsansvar, som i USA, eller så stort politiskt inflytande som i Frankrike, så betyder det mer än i till exempel Finland eller Tyskland.

Till parlamentsvalet, som förväntas hållas den 29 juni, har hittills 22 partier registrerat sig. I det nuvarande parlamentet är 7 partier, som klarade spärren på 3 procent representerade. Störst är Fretilin och näst störst CNRT, som leder regeringskoalitionen med sin ordförande Xanana Gusmão som premiärminister.

För valen har i budgeten för 2012 8 miljoner dollar avsatts.

FN bidrar med volontärer, även svenska, och över-

vakare till valen.

Minnesdagar

Den 20 maj kommer man att högtidlighålla att det är 10 år sedan Östtimors självständighet återutropades vid en känslös ceremoni i Dili efter den 24 år långa indonesiska ockupationen och åren 1999-2002 med FN-styre. Det var också för 500 år sedan som portugiserna först landsteg på Timor i det som nu är den östtimoresiska enklaven Oecussi.

Minskad utländsk närvaro

FN planerar att efter valen under andra halvåret kraftigt minska sin insats i Östtimor. Generalsekreterarens särskilda representant och högste chef för UNMIT, fru Ameerah Haq, förutser en lugn övergång till en ny regering. FN och regeringen har påbörjat arbetet med en gemensam plan för smidig avslutning av UNMIT den 31 december 2012. Det är första gången en fredsbevarande styrka har gjort upp en sådan mekanism tillsammans med värdlandets regering. Lika viktig som avvecklingen är, är nödvändigheten att tillsammans med regeringen bestämma den form FN:s engagemang ska ha i fortsättningen, sade Haq i sitt tal i säkerhetsrådet den 22 november. Det finns fyra modeller för detta, tre grundade på erfarenheter i andra länder och en föreslagna av den timoresiska: ett politiskt kontor med ett särskilt landsteam, ett integrerat FN-kontor lett av en representant för generalsekreteraren, som också är koordinator, ett FN-kontor för en koordinator och en politisk representation skräddarsydd för Östtimors specifika behov.

Vilka kommer följderna att bli? Vi vet att den statliga administrationen är svag liksom polisen. Vad kommer det att betyda för ekonomin att antalet höglönlade biståndsarbetare minskar?

Den nyazeeländska delen av den internationella stabiliseringsstyrkan, som nu visserligen bara består av 80 personer, kommer att dras tillbaka efter valen. Huvuddelen av styrkan är australisk och kommer också att minskas.

Budget

Nominellt är budgeten för 2012 35 procent större än budgeten för 2011. Justerad för inflationen är ökningen 25 procent. Budgeten, som antogs den 25 november, uppgår till 1,674 miljarder dollar. Ökningen för de senaste fyra åren är hela 381 procent. Enligt IMF är det bara Zimbabwe vars budget växte snabbare under denna tid. Hela 1,505 miljarder av inkomsterna tas ur oljefonden och dessutom får regeringen fullmakt att för första gången i Östtimors historia ta utländska lån upp till 33 miljoner dollar.

I det här sammanhanget är en intressant fråga om

Östtimors olika myndigheter kommer att lyckas göra av med de medel de tilldelats. Tidigare år har de ofta misslyckats med detta.

Tommy Pollák

Detta verk är licensierat under Creative Commons Erkännande-Ickekommersiell-Inga bearbetningar 2.5 Sverige licens. För att se en kopia av denna licens, besök <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/2.5/se/> eller skicka ett brev till Creative Commons, 171 Second Street, Suite 300, San Francisco, California, 94105, USA. Material som publiceras i Merdeka & ÖsttimorInformation kan också publiceras i <http://www.globalarkivet.se>.